

GAZETA TRANSILVANIEI.

Redactiunea si Administratiunea:
Brasiovu, piati'a mare Nr. 22. — „Gazet'a" ese:
Joi'a si Duminec'a.

Prețul abonamentului:
pe unu anu 10 fl., pe siese luni 5 fl., pe trei luni
2 fl. 50 cr. — Tieri esterne 12 fl. pe unu anu séu
28 franci.

Anulu XLIII.

Se prenumera:
la postele c. si r. si pe la dd. correspondenti.
Anunciurile:
un'a serie garmondn 6 cr. si timbru de 30 cr.
v. a. pentru facare publicare. — Scrisori ne-
francate nu se primescu. — Manuscripte nu se
retramitu.

Nr. 90.

Dumineca, 9 21 Novembre

1880.

Brasiovu 8/20 Novembre.

Cu ocasiunea desbaterii budgare in camer'a ungara, baronulu Sennyey a tienutu earasi unulu din acele discursuri rari ale sale, cari de regula sunt multu comentate de càtra foile din Vien'a, nu mai puțin cá de càtra cele din Pest'a. Br. Sennyey se bucura in Cis- si Translaintania de renumele unui escelentu barbatu de statu, si se crede, cá este chiamatu a jocá unu rolu importantu in Ungari'a. Maghiarii posedu fôrte puțin barbatu de statu, cari nu s'au usatu inca, si br. Sennyey este unulu dintre acesti'a. Elu si de astadata n'a vorbitu asia cá si candu i-ar' fi sositu deja timpul, cá sè se useze si elu, cu alte cuvinte cá se ocupe elu fotoliulu de ministru-presiedinte, — din discursulu lui tienutu in siedinti'a dietala de Mercuri se pôte deduce inse, cá traiesce in credinti'a cumcá chiamarea lui la guvern nu mai este departe.

Ce e dreptu baronulu conservativu a declarat, cá nu e condusu de dorinti'a a capetá unu portofeliu de ministru si cá elu este chiaru gat'a a sprigini gratis, pe de geab'a („ingyen“) guvernulu, déca . . . si aci dlu Sennyey pune asifeliu de conditiuni, despre cari trebuia se scie inainte, cá guvernulu de facia nu le pôte implini, apoi déca dlu Tisza nu va corespunde acelor conditiuni, cine va fi in stare se le satisfac mai bine, ca acel'a care le-a stabilitu? De alta parte br. Sennyey a sciutu si cu acést'a ocasiune sè se insinue càtu de bine la asia numitele „cercuri influente“, aপরاندু pactulu dela 1867 in contra estremei stange si facèndu observarea cá pe Ungari'a o armata independenta nu ar' costa-o mai puțin, cá armat'a de adi.

Tóte ar' fi dér' in favórea baronului, numai o singura impregiurare impedece inca venirea lui la guvern: elu n'are o partida compacta, pe care s'ar poté radimá. Sennyey s'a invetiatu inse a asteptá cu patientia sosirea timpului seu, si de aceea speréza cá acestu timpu 'i va aduce si partid'a de care are lipsa. Si cu privire la viitórea grupare a partideloru parlamentare maghiare discursulu lui este unu capu de opera de precautiune si finetia politica.

Sennyey constata mai antai, cá nici un'a din partidele maghiare nu este pe deplinu solidara, cá esista multe pareri divergente intre membri partidei' guvernamentale cá si intre aceia ai partideloru opozitionale; elu accentuèza apoi indirectu necesitatea de a se formá o noua partida pe-o basa „sanatósá principiara“ si declara in fine ca elu cunósce o càrare pe care fusiunea propusa de ministrulu Szapáry s'ar' poté realizá.

„Schimbati-ve politic'a, desfasiurati stindartulu unei politice de regenerare, puneti-ve in fruntea nisuintieloru indreptate asupra multiamirei adevereteloru trebuintie ale natiunei, dovediti unu mai mare sentiu de moralitate, faceti finitu coruptiunei, infrenati nepotismulu, si sunt convinsu, cá cu mine multi ve voru urmá gratis (ingyen) si ve voru sprigini fara pretensiuni personale si fara reserva“ — eata conditiunile ce le pune Sennyey spre a se face possibilu o fusiune.

Prin aceste cuvinte Sennyey apeléza la toti acei membri ai partidei guvernului si ai opozitionei moderate, cari sunt in stare ai urmá „gratis“ a se grupá in giurulu stindartului seu pe care a scrisu marele cuvintu: Regenerare. Déca acei puțin, cari sunt decisi a-si face datori'a patriotica „gratis“, voru urmá in adeveru apelului lui Sennyey, atunci e probabilu cá in curèndu ilu vomu vedé in fruntea afaceriloru.

Atunci candu va siedé in loculu celu ocupa adi Tisza Kalman, se va vedé déca baronulu Sennyey cunósce in adeveru medilocuiu pentru regenerarea economica si administrativa si déca va gasi destui

barbati cari selu spriginéscá „gratis“ la acést'a mare opera.

Ací damu de greutatile realizarei ideiloru frumóse. Br. Sennyey ne-a spus, cá aci nu esista partidu, nu esista omu in tóta tíera, care se póta promite macaru restabilirea ecuilibrului in finacele statului. Si de ce? pentru-cá, dupa parerea lui, este imposibilu a reduce cheltuielile statului si neoferindu-se deocamdata alte isvóre de venitu deficitulu se pôte acoperi numai cu operatiuni financiare.

Hic Rhodus! hic salta! Br. Sennyey constata starea desperata a financeloru statului si spre ameliorarea ei le arata Maghiariloru càrarea lunga si spinósá a crearei de institutiuni noue economice si administrative, elu cere dela ómenii lui sacrificie si nu voiesce se le concéda nici macaru placerea unei armate independente. Nu potèmu díce, cá Sennyey nu ar' intielege veaculu, dér' ne tememu cá veaculu nu 'lu va intielege pe elu!

Cronic'a evenimenteloru politice.

In 15 l. c. a respunsu ministrulu-presiedinte Tisza in camera la interpelatiunea, ce i-a adresat'o comitele Pechy asupra escesseloru ce le-au comisu doi oficeri contra redactorelui Bartha din Clusiu. Tisza declará cá tribunalulu reg. a facutu indata sè se cerceteze faptulu si cá elu, ministrulu, a dispusu cá o comisiune mixta compusa din militari si civili se esamineze afacerea; cei doi oficeri sunt arestati ei voru fi pedepsiti conformu rezultatulu cercetarii cu rigorósitatea receruta. Verhovy ilu intrerupse strigandu: veti face cá cu afacerea stindartulu dela Erlau (Agri'a). Ministrulu-presiedinte díce cá la timpul seu va stá de vorba si asupra afaceri dela Erlau si declara cá a provocatu comand'a militara dela Sibiu de a face cá afacerea se fia cercetata de càtra o comisiune mixta de militari si civili, ceea ce se va si face. Eötvös si altii ataca armat'a comuna. Madarász striga; „Nu vedeti, cá ei privescu pe Maghiari cá pe câni!“ Tisza respunde accentuandu, cá pentru escesele unor'a nu este iertatu intrég'a institutiune a armatei comune.

Dupa acestu incidentu s'a inceputu desbateréa budgétara. Intre vorbirile, câte s'au tienutu pèna acuma, merita o atentiune mai mare numai discursulu deputatulu Szontagh, membru alu opozitionei moderate, si discursulu baronului Sennyey. Celu d'antai Szontagh propuse nimicu mai multu nici mai puțin decátu grabnic'a revisiunea pactului financiaru incheiatu la 1878 intre Ungari'a si Austri'a. Elu cerú, cá sè se modifice cu deosebire dispositiunile pactului privitórie la darile de consumu in favórea Ungariei, càce numai asia se potu salvá finacele tierii! „Pester Lloyd“ se sparie de acestu proiectu. Auditi, abia am resufatu puțin incheiandu noulu pactu cu Austri'a si acuma se incepemu din nou acele negotiari dificile; si apoi avemu noi óre vr'unu medilocu spre a constringe pe Austri'a, cá se priméscá asia de timpuriu o revisiune a pactului? Numit'a fóia crede, cá chiaru si atunci, candu Austri'a s'ar' invoie la revisiune, Ungari'a ar' perde multu in védi'a ei morala, càci ar' trebui se priméscá o gratia dela Austriaci. . . .

Discursulu lui Sennyey este importantu pentru rolulu importantu, ce se crede cá va avé se 'lu mai joce inca de aci incolo acestu barbatu de statu in Ungari'a, ci si pentru critic'a aspra ce-o face administratiunei actuale si coruptiunei si nepotismulu in acést'a administratiune. Vomu mai reveni la acestu discursu la altu locu.

Ministeriulu ungurescu a facutu unu fiasco cumplitu in cestiunea teatrului germanu. Acést'a cestiune — díce „Deutsche Ztg.“ — insémna unu desastru meritatu alu siovinismu-

lui maghiaru. Inainte cu câteva díle ministeriulu ungurescu a fost silitu a trece prin jugulu caudinu si a concede directorelui Müller, cá se arangeze representatiuni in tóte orasiile Ungariei afara de Pest'a. Siefulu politiei din Pest'a Thaisz merge acuma pèna a concede totu acelei societati teatrale cá se dé representatiuni si in Budapest'a pèna la anulu 1884, adeca pentr'unu timpu de patru ani „Totu crescèndu a mersu orgoliulu maghiaru dela 1861 incóce, si elu amenintiá a inghiti tóte nationalitatele Ungariei, in frunte cu Nemti. . . . Acuma deodata se opresce valulu si Tisza, care, dela Kossuth incóce, este negresitu celu mai mare siovinistu, din càti au condusu destinele Ungariei, se vede silitu, spre marea lui mania, a deschide portile capitalei ungare idiomului germanu, atátu de uritu si urgisitu! . . .“

De unde vine retragerea acést'a neasteptata? Se díce, cá chiaru si imperatulu Wilhelm alu Germaniei ar' fi intrevenitu in persóna in favórea actoriloru germani; imperatulu germanu se fi disu adeca càtra ambasadorulu austro-ungaru dela Curtea s'a, comite Szechenyi, cá afacerea cu teatrulu germanu din Pest'a 'i displace fôrte. Acést'a se fi fost de ajunsu spre a bagá pe curagiosulu Tisza intr'unu cornu de capra si a'lu face sè se desavueze pe sine si se dédè rusine pe toti siovinistii maghiari, cari si-au batutu jocu càtuva timpu de limb'a germana! Se mai dica apoi cineva, cá Maghiarii nu ar' fi dependenti de Germani! Le-a placutu, díce „D. Z.“, Maghiariloru se 'si asigure esistinti'a in contra panslavismului printr'o legatura cu Germanii din Austri'a si printr'o aliantia cu imperiulu germanu, acuma pórte consecutiunile si invetie a fi drepti faciá de limb'a germana si a nu-o mai persecutá. — Cine mai credé, cá acuma in anulu alu doilea dupa pactulu dualisticu inoitu, Maghiarii se capete chiaru dela betranulu imperatu Wihelm lectiuni despre aceea, cum sè se pórte cu Nemtii indigeni! ? —

Din colo de Lait'a in tierile cislaitane forméza de câteva timpu principalulu obiectu de discusiune marea intrunire a partidei austro-germane in Vien'a. Adunarea Nemtiloru a fost cercetata de 3000 de persóne, totu ómeni alesi. Intrasur'a de gala a orasiului Vien'a merse la adunare primariulu Vienei Newald. Au fost de faciá la adunare 103 deputati dela Reichsrath, 137 deputati dietali, 4 presiedinti de ai camereloru comerciale, 180 de „Bezirksobmänner“ si 340 primari. Presiedinte a fost deputatulu Dr. Kopp. — In resolutiunea cea luat'o, adunarea partidei austro-germane condamna tóte nisuintiele federaliste cá stricatióse statului si desfasiura stindartulu germanismului (Deutschthum) pe care ilu identifica cu ide'a de statu austriacu; in a dou'a resolutiune declará, cá va sprigini cu tóta poterea Reuniunea scolara germana in implinirea marei ei missiuni.

Se intielege, cá diarele cehice n'au potutu se faca o critica favorabila resolutiunei exclusiviste a Nemtiloru si earasi nu ne potèmu mirá, vediendu cá foile prussace dela Berlin, in frunte cu „Nationalzeitung“ aplauda procederea Nemtiloru austriaci, atribuindu o importantia mare declaratiunei loru.

Precum se anuntia din Scutari comandantulu turcescu Dervisi-pasi'a, care a fost tramisu de Sultanulu in loculu lui Riza-pasi'a, a adunatu in conaculu seu din nou pe toti siefi ligei albanese. Elu le adresá mai antai intrebarea, déca sunt credintiosi Sultanului. Dupa ce toti cei de faciá au datu unu respunsu afirmativu, Dervisi-pasi'a le-a declarat, cá Sultanulu le poruncéscé, a predá Dulcigno Muntenegriniloru. Acést'a declaratiune a consternatu pe siefi albanesi, ei se dusera din conacu si tienura o adunare intre sine, a cerei resultatu a fost decisiunea, cá se tramita la Dorvisi-pasi'a o deputatiunea, compusa d'intr'unu delegatu mohamedanu si unulu catolicu si se-i faca cunoscutu, cá lig'a albanese

refusa categoric de a cede Dulcigno Dervisi-pasi'a primi pe deputati, asculta declarariile lor si ii provoca a face ca mandatarii lor se fia mai ingaduitori si se dovedesca astfelu ascultarea loru faia de Sultanulu.

„Biroulu Reuter“ telegraféza cu data 17 Nov, ca lui Dervisi-pasi'a i-ar' fi succésu a asiediá unu cordonu militar in giurulu orasiului Dulcigno si ca ar' fi datu ordinu a nu lasá se intre in orasiu nici unu omu armatu; soldatii voru trage cu pusc'a asupra acelora, cari voru voi se tréca cu sil'a.

Din Rom'a se anuntia ca curtea de apelu a aprobatu sentintia, prin care averile nemiscatóre ale institutiunii papale „de propaganda fide“ se declara de confiscate in folosulu statului. — Camer'a italiana nu a primitu demissiunea ca deputatu a betranului Garbaldi si a fiului seu Menotti si le-a acordatu ambiloru unu congediu de trei luni.

Afacerea Bartha-Rüstow.

Am aratatu in numerulu trecut, ca reprezentantia orasiului Clusiu a ténutu, a dou'a di dupa incidentulu cu redactorulu Bartha, o siedintia estrordinara sub presiedintia comitelui supremu, in care s'a decisu de a tramite adrese la ministeriu si la dieta cu provocarea, de a pedepsi aspru pe cei doi oficeri, cari au datu cu sabi'a in Bartha. Dupa acést'a siedintia se aduna o multime de poporu inaintea „Otelului nationalu“, unde tocmai sosise dela Pest'a deputatulu Gabriel Ugron. Multimea condusa de studenti unguri, aduse ovatiuni lui Ugron, care aparú la feréstra si rosti unu discursu cátra poporu.

Reproducemu acestu discursu dupa „Kelet“ din Clusiu, pentru ca se véda cetitorii nostri, cam in ce modu necrutatoriu si insultatoriu s'a agítatu si se agítéza din partea stangei contra armatei comune, luandu de ansa afacerea Bartha-Rüstow. Ugron se espectorá, dupa „Kelet“ in modulu urmatoriu :

„Cu bucuria vedu, ca cetatianimea patriotica si junimea insufietita din Clusiu, cu tóte ca acestu orasiu a incetatu, de a mai fi capital'a Transilvaniei, totusi si astadi simtiesce, ca si in timpulu, candu Clusiu era scutulu institutiunii si bastiunea libertatii. Me bucuru din anima, ca d-vóstra protestati contra lasiei brutalitati austriace si nu suferiti vatemarea ce o comise lasitatea austriaca. (Strigari frenetice : „Josu cu ucigătorii lasi !) N'am avutu niciodata credintia, ca pe d-vóstra, cetatieniloru mei, ve va cuprinde o tremá lasia. (Esclamari din multime : Josu cu Austriacii peara ucigătorii !) Ve vedu dloru ceréndu cu curagiu in ochi si cu animi otelíte dreptate pentru vatemarile, ce au cutezatu a le eomite doi membrii misiei din armat'a austriaca contra dv. Aducati-ve aminte, ca stramosii dv. iubitori de libertate, au fost aceia, cari au alungatu impertinent'a oste austriaca péna la Wiener Neustadt, sub conducerea unui beliduce genialu, cum a fost Gabriel Bethlen; aducetive aminte, ca dvóstra si parintii dv. condusi de tat'a Bem aci alungatu afara din marginile acestei tieri óstea de gunóie (söpredék hadat). (Vivate frenetice). Dér' dv. sciti, ca spiritulu astriacu nu a peritu inca; tactic'a traditionala a Austriei, de a torturá pe Maghiaru pe sub ascunsu, de a-lu vatemala péna in anima fara de a'si lua vre-o pedeapsa pentru aceasta, este si astadi la ordinea dilei. Acesti misiei nu se mai temu de nimicu, cauta ocaziune pentru coficte, dér purtarea dv. deamna si linistita zadarnicesce planurile lor spurcate. Deci ve vogu se asteptati adunarea poporelui, se ve crutiati puterile pentru acést'a. In acést'a adunare a poporului vomu enuncia, ca unic'a cauza a misieliei austriace se afia in sitem'a nóstra de guvernare, care suferé ca natiunea nóstra se fia vatemala di de di; i vom face cunoscutu guvernulni, ca dilele lui sunt numerate, ear' tier'a la alegerile viitóre va trebui se aléga intre libertate, guvernul adevératu constitutionalu si intre slugarnicia pe la curte. Voindu a enuncia aceste in adunarile nóstre imposable dorescu, ca dv. dloru concetatiáni, se nu ve risipiti puterile in demonstratiuni mici, ca se putemu fi impreuna in masse cu miile, se avemu ocaziune a dá dorintieloru nóstre legitime espressioni si unu caracteru amerintatoriu. Se nu uitamu in acést'a minuta nici pe barbatulu, care zace in patu bolnavu acoperitu de rane, cuprinsu de friguri, fara consciintia, care suferé pentru, ca si-a redicatu glasulu pentru fratii nostri chinuti si asupfiti din armat'a austriaca.“

In 15 i. c. avú locu o adunare poporala inaintea redutului din Clusiu. O multime de studenti, dér' si multi amplotiati si orasiani asistara la acést'a adunare. Se vedéau si multe femei, intre cari contessele Bornemissa si Bethlen. Primulu vorbitoriu a fost earasi deputatulu Ugron, care vorbi in acelasu sensu, ca la „Otelu nationalu“. Elu dise intre altele : „Candu va fi organizata o armata

deosebita ungrésca, vomu poté scapá de individii acesti'a adunati de pe stradele Vienei (Strigari : Mórte loru !) cari pótra armele natiunii spre rusinea Regelui, numai atunci vomu scapá de acesti individi, cari, candu aveau a se mesurá, nu cu poporulu nearmatu, dér' cu-o armata, deja de-o suta de ani n'au mai fost in stare de-a aperi corón'a si de-a conservá teritoriulu imperialu, ci intotdéuna au luat'o la fuga (Viue aprobari)“... In modulu acest'a a atacatu Ugron institutiunea armatei comune in totu cursulu vorbirei sale.

Dupa Ugron vorbi Hegedüs si presentá unu proiectu de adresa cátra Maiestatea S'a, care se primi. In acést'a adresa se dice : „Scimu din alte casuri, ca puterea regimelui nostru parlamentar, dupa cum sunt adi organizate tribunalele militare, nu ne dá o garantia pentru o satisfactiune. Numai Maiestatea Vóstra posedé ca supremu beliduce puterea, care ne póte linisti, ca la porunc'a Maiestatii Vóstre voru fi pedepsiti faptuitorii cu-o pedépsa corespunditóre crimei loru.“

Cá tramisi ai adunarei, cari se presente acést'a adresa Maiestatii Sale, au fost alesi deputatii Alexiu Bokross, Gabriel Ugron si Blasius Orbán.

Comitetulu Reuniunii diaristiloru din Budapest'a alu careia presiedinte e Mauritiu Iokai, a publicatu o declaratiune, in care dice : „Subsemnat'a reprezentantia diaristiloru, care conformu chiamarei ei se póte ocupá numai cu partea aceea a afaceri, care privesce diaristic'a, se semte necesitata, de a protestá in tonulu celei mai profunde indignatiuni contra acelu atacu, care n'a fost indreptatu numai in contra unui diaristu singularu, ci chiaru in contra libertatii de pressa, care nu este numai proprietatea corpului diaristiloru, ci este unu tesauru nealienabilu alu natiunii“ . . .

Cumu arataramu, ómenii stangei extreme nu se multiamescu cu aceea de a condamná faptululu celor doi oficeri, ci ataca pe faia in vorbirile si in diarele loru insusi institutiunea armatei comune. Afacerea Bartha-Rüstow le-a mánatu Kossuthianiloru numai apa pe móra. Dumineca voiescu se tiena o adunare poporala si in Odorheiu secuiescu. In adunarea comitatensá din Pest'a unu membru voiescu se faca propunerea ca comitatulu, se refuse a plati darea incuarterarii soldatiloru, péna atunci péna candu oficiarii Rüstow si Dieustl, cari au datu cu sabi'a in Bartha, nu voru fi pedepsiti in modu esemplariu.

Comand'a militara c. r. din Sibiu a adresatu cátra diarele germane de acolo urmatórea scrisóre ad. pres. Nr. 1030 : „Sibiu, 15 Nov. 1880. Cu privire la scirea adusa de stimat'a D'Vóstre fóia asupra unui regretabilu actu de violenta comisú in contra redactorului fóiei „Ellenzék“ ve rogu se anuntiati in foi'a D'Vóstre, ca-am ordonatu deja in contra celor doi oficeri cercetarea dupa dreptulu militarulu. Ea se va esecutá cu cea mai mare graba in Sibiu si se va face deplina dreptate legii. — Bauer, Feldmaresial-lieutenant.“

Espositiunea nationala in Bucuresci.

„Candu ne-amu vediutu in mediloculu acelei multimi de obiecte adunate si rënduite c'unu gustu alesu in salele societatii „Concordia“, nu amu potutu suprime o esclamatiune de surprindere si cea d'antaia intrebare, care ne-a venitu pe buze, a fost : Ce felu ? Totu ce se vede aici e produsu de Romani ? Si se mai gasescu ómenii, cari se sustiena ca Romanulu nu e capabilu de a produce ?“ Cu aceste cuvinte raportulu „Romanului“ caracteriséza impressiunea ce ia facut'o espositiunea „Concordiei.“ S'a imputatu acestei societati, ca este exclusivista pentru ca n'a admisu decátu numai obiecte lucrute de mani romane. Societatea „Concordia Romana“ si-a disu : „Noi scimu ce potu strainii : voim se scimu si se aratamu ce potemu noi, se nu ni se mai dica, ca noi nu producemu nimicu, nimicu prin noi insine !“ de aceea a eschisu chiaru si pe concurentii straini din tíera dela espositiunea. Scopulu espositiunii este dér' de a incuragiá pe Romanu la imbracisarea industriei.

In diu'a deschidere Mari'a S' Regala Domnitorulu fú intempinatu la treptele scarei de cátra juriulu espositiunii si indata dupa intrarea M. S. R. in sal'a de pictura d. C. Porumbaru, presiedintele „Concordiei Romane“ ilu salutá prin urmatorulu discursu :

Pre inaltiate Dómne ! Societatea „Concordia Romana“, indeplinesce asta-di una din principa-

lele datorii, inscrise in statutele sale, aceea de a organizá expositii periodice, in cari se véda ce producu in arte si industrii societarii si alti romani aderenti, pentru momentu, si aceea ce potu produce pe viitoriu. Déca acesta a fostu unu din mijlócele cele mai puternice, prin care natiunile cele mai luminate asta-di au ajunsu la regenerarea loru, natiunea romana nu va fi cea mai puçinu favorisata de darurile naturei, spre a nu poté calca si ea pe urmele acelor natiuni, mai cu séma, ca nimicu nu 'i lipsesce, nici bratie, nici inteligintia, nici vigurositate, nici materiale, nici capitaluri, dér' numai unu stimulentu, o incuragiare, o desteptare din letargi'a, la care timpurile de nenorocire si nestabilitate prin cari a trecut au condamnát-o péna asta-di.“

„Inaugurandu asta-di acést'a mica serbatóre a muncéi romanulu, societatea „Concordia Romana“ se simte cea mai fericita, vediendu pe Mari'a Vóstra Regala luanda parte, cum bine-voiti a luá ori unde vedeti unu inceputu de viétia a unei ramure de activitate a natiunii, alu careia parinte ati devenitu prin atátea nenumerate probe de iabire si devotamentu la totu ce contribue pentru binele si fericirea ei. Primiti, dér' Pre Inaltiate Dómne, omagieles nóstre de celu mai profundu respectu si viiva recunoscintia pentru acést'a inalta si domnéscá incuragiare, ce dati miculu nostru inceputu.“

„Numerulu de 351 exponenti si expoente ce au luatú parte la acestu concursu. prin productele lor, este si va fi, acést'a este credintia nóstra, atátea grauntie cari, semenate in diferite parti ale tíerei, voru produce, intr'unu timpu fórté apropiatu, ródele cele mai binefacatórie. . .

„Tabloul fidelu de ce avemu si de ce ne lipsesce, fia-care se va sii din tóte puterile se implegolulu ce esista. Oglinda straveditória a gradului nostru de cultura, fia-care va vedé intr'insa cátu de inapoiati suntemu si cátu trebuie se lucramu, ca se putemu ocupá loculu ce ni s'a fixatu in rondulu natiuniloru civilizate; fia-care va vedé inse si aptitudinile cele mai pronuntiate, ce avemu mai in tóte ramurile activitatii nóstre economice, dér' ca ne lipsesce acea perseverentia si acelu spiritulu de asociatiune care ducú la limanulu doritu. Vediendu, Maria Vóstra Regala si publiculu, produsele si elaboratele expuse de diferitele nóstre scoli de meserii de ambele sexe, care abia suntu la inceputulu lor, se va constata inca odata, ce se astépta si ce au se devie acele focare de cultura, si cum prin ele numai vomu ajunge a inzestrá pe Romani cu ceia-ce stramosii nostrii numiau bratiar'a de aur, adica mestesiugulu.“

„Rugamu dér' provedintia, Prea Inaltiate Dómne, ca sperantiele si aspiratiunile nóstre si ale tuturor Romaniloru, care la 1866 chiamandu-ve din sinulu iubitei Maria Vóstre Regale familii si confiindu-ve destinatele lor, se traiti multi ani si fericiti pe tronulu Romaniei, spre a le realisé facéndu ast-feliu din Romani'a o adevérata Belgia a Orientului si a poté se inscriamu cu litere de aur in paginile istoriei nóstre numele Mariei Vóstre Regale si alu prea iubitei Vóstre Socia. Se traiti Prea Inaltiate Dómne ! Se traiésca M. S. R. Dómna ! Prospere munc'a Romanului ! — Domnitorulu Carolu a respunsu in temenii urmatori ?

„Expositiile au datu in tóte tierile indemnululu celu mai puternicu artelor, industriei si meseriilor, stabilindu concurentia, reslatindu silintia. Speru ca totu asia va fi si la noi. Salutu dér', cu mare bucuria, anteia expositia romana infintiatá prin iniciativ'a societatii „Concordia“, si urezu din tóta anima unu deplinu succésu acestei frumoése intreprinderi care, sunt convinsu, va purtá ródele sale. Amu avutu in totdeauna dorintia cea mai viiva de a vedé industria si meseriile nationale asigurate si dezvoltate prin fabrice si prin scóle practice, pastrandu-se ast-felu tíerei atátea milióne, cari mergu in fie-care anu peste hotare. Voiu fi dér' recunoscétoriu ori-carui va contribui si lucra la emanciparea nóstra economica. Dé Dumnediu, ca acesta mica expositie, care este deja semnelu unu progresu simtitoriu, se fia inceputulu intru dobendirea marelui resultatu, care va dá noua viétia si taria poporului romanu. Multiamescu tuturor, cari au luatú parte la acést'a roditóre intreprindere si voiu trece cu placere prin diferitele sectiuni spre a judecá siliutiele si munc'a fia caruia.“

Academia Romana.

(Siedintia ord. ténuta la 19 Sept. (1 Oct.) 1880.)

D. Sturdza daruesce Academiei urmatórele cincii sigiluri : 1. Unu inelu-sigilu in mijlocu o gema represen-

andu unu calu marinaru; 2. unu sigilu-inelu, cu unu capu de bou cu stea intre corne si cu o inscriptiune ce nu amu pututu inca descifra; 3. unu sigilu in mijlocu cu o monedela dela Eliogabalu si cu o dubla inscriptiune, ce nu amu pututu inca descifra; 4. sigilulu domnescu alu lui Ghica odata 4in 1660 (de feru); 5. Sigilulu de posnaru de argintu atu lui Alesandru Ioan I. Acesta noua denatiune din partea d-lui Sturdza se primisce cu multa recunoscintia, transmitiendu-se la cimelioteca Academiei.

Dlu Sturdza, conformu cu insarcinarea, ce primise in sedintia precedenta, citeste urmatorulu memoriu: Ministerulu culteloru si alu instructiunii publice s'a adresatu in anulul 1874 la dlu George Hormuzachi cu intrebarea, deca — „consimte a tramite manuscrisurile istorice, remase in urm'a repausatului Eudocsiu Hormuzachi, pentru ca se fia publicate cu cheltuiel'a ministerului si sub priveghierea unei comisii ad hoc, numita din persone de incredere, in privint'a carora ministerulu isi va face o datoria de a-lu consulta prealabilu.“

D. George Hormuzachi a tramisu in acelasi anu prin d. Dim. Sturdza manuscrisurile mentionate la Bucuresci si le pune la deplin'a dispositiune a ministerului spre a se publica, cedandu deplin'a proprietate a loru, cu singur'a conditiune ce se intielege dela sine insusi, ca testulu opului se remana nealteratu si invindu-se ori-ce felu de obstacole neprevedute, cari ar' impede tiparirea opului, acest'a se isi inapoieze atunci.“ Totu-d'odata donatorulu a numitu pe dlu Dimitrie Sturdza, neingraditulu seu reprezentantu, si anume la asediarea membriloru comitetulu de publicare, fara a ave trebuintia de a-i cere vre-o socotintia, ci facendu ce va adu de cuviintia singuru dupa propri'a-i socotintia.“

In urm'a primirei acestoru pretioase manuscrisuri, ministerulu a determinatu a se cheltui o suma anuala de 18.000 lei pentru tiparirea loru si dupa ce a consultatu prealabilu pe d. George Hormuzachi, a instalatu comisiunea, insarcinata cu publicarea. Acest'a comisiune este compusa din dnii Mihailu Cogalniceanu, Alesandru Odobescu, Teodoru Rosetti si d. Sturdza, ca membri, de d. Ion Slavici ca secretaru. Comisiunea a si luat indata mesurile necesare pentru tiparirea acestui opu intr'unu modu demnu de insemnatatea lui, demnu de memori'a ilustrului autoru, demnu de insasi donatiunea.

Publicatiunea a urmatu cu neintrerupere, si pena la ultim'a di a lunei Aprile anulu curentu a esitu de sub tiparu: a) Din documente: Vol. VI si vol. VII cuprindindu secolulu alu 18-lea. Vol. III cuprindindu cele doue si jumetate din urma decenii a secol. 16-lea. b) Din fragmente: Vol. I in limb'a originala germana si in traducere romanésca. Vol. II in limb'a originala germana. Cheltuielile ocazionale de acest'a publicatiune sunt lei 61,345, bani 73. Asupra acestei sume ministerulu a platitu lei 41,445, bani 73. Ministerulu mai datoresce der' acestei publicatiuni pentru a incheia 4 ani si 4 luni bugetari sum'a de 19.900 lei. Academi'a este in dreptu a cere ca onor. ministeru se binevoiesca a lichida datori'a din trecut, platiudu sum'a de 19,900 lei de mai susu, in momentul, in care cu inceputulu anulu bugetaru 1880/1, acest'a publicatiune trece asupra Academiei. Plat'a sumei de 19,900 lei sar' poté face de ministeru prin cererea unui eredu estrordinaru. Acest'a publicatiune, care a avutu unu resnetu in lumea invetiata, ar' trebui impinsa cu mai multa iutiela, ca o datoria a natiunii ca tra memori'a ilustrului autoru si catre neinteresatulu donatoru. Ea nu ar' trebui din lips'a mijloceloru promise se langezésca. Se alaturéza comptulu tipografului. — Dupa o discutune, la care ieu parte dnii Cogalniceanu, Ghica si Sion, se decide a se face de ca tra delegatiune o adresa la ministeru in sensulu memoriului de mai susu. D. Cogalniceanu da o relatie plina de interesu despre anticitatile din Dobrogea, in care se resfrangu — dice d-s'a — cele patru civilizatiuni ce s'au succesu pe teritoriulu de acolo: civilizatiunea elena, cea romana, cea bizantina si cea genovesa; ba inca esista unu monumentu, unu turnu din stanca, atribuitu Persaniloru. Constantia mai cu séma, impreuna cu vecinatatile ei, constatu definitivamente de a ocupa locul unde fusese Tomi, este plina de resturi antice, fia monumente mute, fia inscriptiuni. Dupa ce dá amenunte asupra valului lui Traianu din Dobrogea, asupra museului formatu in Constantia de ca tra d. prefectu Opreanu si asupra propriei sale colectiuni archeologice, d. Cogalniceanu conchide, ca Academi'a este datore de a tramite in Dobrogea o espeditiune sciintifica. — D. Stefanescu profitandu de ore-cari observatiuni ale d-lui Cogalniceanu, atrage atentiunea asupra fenomenulu de asia numit'a oscilatiune a terenului. — D. Cogalniceanu, pe langa cele dise, adauge despre interesulu de a se studia Dobrogea si din punctulu de vedere naturalistu, dandu cu acest'a ocaziune câteva amenunte asupra remarcabilei flore de pe insula pretinsa a lui Ovidiu, de langa Constantia, unde crescu plante straine restulu Dobrogei.

Dupa o discutune, la care iau parte dnii Sion, Ionescu, Ghica, Chitiu, Sturdza si Aurelianu, se decide: 1. Se se tramita de-ocamdata in Dobrogea o comisiune provizoria, compusa de d-nii Cogalniceanu, Hasdeu si Stefanescu, pentru a face la faci'a locului unu planu pentru o viitoare exploratiune sistematica sub tote puncturile de vedere. 2. Se

se puna la dispositiunea acestei comisii din partea Academiei 2000 lei, pentru cari in sesiunea generala se va cere apoi unu bilu de indemnitate. 3. Se fia rugatu ministerulu de a inlesni comisiunii mijlocele materiale de transportu.

Cutremurul de pamentu in Agram.

Totu mai rele sciri sosescu din Agram. Cutremurul de pamentu se repetéza pe fiacare di si locuitorii orasiului traiescu intr'o spaima si frica de morte permanenta. Toti cati au mai dispusu de ceva medilóce au fugitu din Agram, astfelu, ca a trei'a parte din poporatiunea lui l'a parasitu in cele optu dile din urma, se intielege mai multu femei si copii. Se telegraféza cu dat'a 18 Nov., ca prin Agram se mai vedu acuma mai numai nevestele oficeriloru. In nóptea spre 18 s'au semtitu cinci scuduturi in orasiu. Gazet'a de Agram scrie cu privire la acea nópte:

„Temerea, ce-o aveau multi, ca optu dile dupa catastrofa cea mare se va misca din nou demonulu de sub pamentu, s'a implinitu asta nópte. Ómenii abia incepusera a se mai linisti si parasira piatile publice, candu eata ca la 12 óre 3 minute nóptea se semti o scuditura tare, dupa care urm'a peste 5 minute alt'a. Dint'odata piatile erau ear' pline cu ómeni, caci toti fugira afara din casele loru. Multi se dusera prin cafenele, caci era cam frigu; aci ii surprinse pe la óra 1 1/2 de nou o scuditura. La 3 óre earasi se misca pamentulu si la 4 óre 22 min. diminétia, urmandu a cincea scuditura si mai tare ca cele anterióra, o spaima nespusa cuprinse pe toti. A fost inca o norocire, ca scuditurile n'au urmatu un'a dupa alt'a; caci cele singuraticé n'au potutu face atata paguba. Bietii ómeni nu mai scieau incatrau se-o apuce, amblau incóce si n'colo si, candu se adunau in vre-unu grupu, faceau numai proiecte, cum si in ce directiune se parasésca orasiulu acest'a multu cercatu.“

Cu tote astea — este aprópe de necreditu — se lucréza meru la sute de case pentru repararea loru si familiile se muta dintr'unu locu intr'altulu par' ca amu fi la San Mihaiu. Este acest'a o lupta eroica cu puterile intunecóse nevisibile, care trebuie se misce anim'a fiecaruia. Banulu, comitele Peiacevici a insciintiatu pe magistratu, ca-i stau la dispositiune 50000 fl. din cari se potu imprumuta fara dobénda acei proprietari, carora le lipsescu medilócele spre a-si repará séu zidi de nou casele loru stricate. Foile dela 16 l. c. aducu earasi detailuri ingrozítóre din nóptea trecuta.

Se dice, ca cutremurul de pamentu, a casiu natu in apropierea orasiului Agram multe crepaturi in pamentu, din cari iese multu molu si unu felu de apa cu puciósa. Un'a din crepaturile cele mai mari se vede spre ostu dela satulu Resnik la Sesevete, vreo 400 metri departe de biseric'a, care s'a derimatu.

Caus'a agrara ardeléna in diet'a maghiara.

(Fine.)

Capitululu VIII.

Dispositiuni varie.

§ 36. „In causele pertractate dupa procedur'a normata in aceasta lege, afara de representatiunea cuprinsa in §§ 18 si 28 si de apelatiunea cuprinsa in §§ 4. 8. 20. 27. 28 si 34 nu se mai admite nici unu remediu de procesu, gravamen de nulitate, justificare séu renovare de procesu.“

In apelatiune sunt de a se aduce impreuna si gravaminile referitóre la meritu, si cele referitóre la procedura.

In casulu neobservarei terminulu de apelatiune, din partidei séu a reprezentantului ei, se admite justificare, in carea dupa ascultarea partineloru, decide tribunalulu. Contra decisiunii, carea deneaga justificarea, se admite apelatiune la respectiv'a tabla regeasca.

Rectificarea elaboratului, esecutatu in casurile de segregare urbariala, proportiunare si comassare, se poté cere la tribunalulu regescu prin actiune, numai din motivulu unei erori de calculu evidente, si numai in terminu de unu anu, dela devenirea la valóre de dreptu a autentificarii esecutiunii.“

§ 37. „Tote normele referitóre la proportiunare a art. de lege LV 1871 se abróga in privint'a teritoriului fostulu fundu regiu, precum si in privint'a comuneloru Teaca si Batési.“

Gabr. Ugron nu intielege cum de intr'o-lege speciala pentru Ardelu, care nu corespunde principiului uniunii, se se mai introduce inca o dispositiune subspeciala subtrahédu-se teritoriulu fostulu fundu regiu dela proportiunare. Fundulu regiu nu mai esista, elu e impartitu in comitate. Ce egalitate ar' fi dér', ca pe teritoriulu unui comitatu 40—

100 comune se aiba dreptu de proportiunare, ear' 4—5 nu? De ce sasii sunt in contra proportiunarii? Padurea si pasiunea la ei fiindu proprietale comunala trebuie se fia primitu cineva in comuna, ca se aiba dreptu a se folosi de ele. Prin acest'a voiescu sasii a se ingradi in contra invasiunii altoru possessori prin comunele loru. Sasii consecuentu pastreza pasiunile comune si acest'a impede la densii dezvoltarea prasirei viteloru.

Nu afu acceptabilu, ca intr'o lege speciala se facemu o esceptiune speciala pentru unu teritoriu, care nici politicesce nici economiccesce nu mai esiste, nu consideru de acceptabilu ca intr'unu „extrawurst“, ardelenescu se mai bagamu si unu „extrawürstli“ sasescu, deci ve rogu se eliminati acestu §.

— Dupa unele contra observari ale deputatului sasu Hofgräff § 37 se primisce.

L u d. S z i k s z a y face urmatórea „Propunere: Dupa § 37 se urmeze urmatoriulu § nou:

„In privint'a permissibilitatii proportiunarii si a cheiei de proportiune pentru teritoriile fosteloru comitate Solnoculu de mijlocu si Zarandu si-a districtulu Cetatii de peatra sunt de a se aplica dispositiunile art. XII 1836.“

O afu de lipsa aceasta, pentru-ca art. LV 1871, care se intentioneaza a se modifica, nu a fost in valóre pe acele teritorie.

— Presedintele: pune propunerea la votu si se primisce.

§ 38. „Remanendu in valóre dispositiunile cuprinse in art. XII 1877, ministrulu de justitia se indrumeaza, ca instructiunea referitóre la detaiurile procedurii, ce o va emite pe bas'a acestei legi, se o compuna in consonantia cu principiile art. XII 1877.“

§ 39. „Ministrii de justitia, de interne si de finacie se imputernicescu ca timpulu inactivarei acestei legi se-i decida prin ordinatiune. Se imputernicescu mai departe ca detaiurile procedurii si dispositiunile transitorie se le normeze prin ordinatiuni si in casu de lipsa se poté suplini si modifica instructiunile ce le voru emite.“

§ 40. „Cu esecutarea acestei legi se incredintieaza ministrii de justitia, de interne, de finantie si de agricultura, industria si comerciu.“

§§-ii 38, 39, 40 se primisce.

(Acest'a lege [Art. de lege XLV: 1880] s'a sanctionatut asia cum a fost primita de camera la 18 Iuniu 1880. S'a publicatu in ambele camere la 21 Iuniu 1880.)

D i v e r s e .

[Dreptate unгурésca.] Unu prenumerantu alu fóiei nóstre ne scrie urmatórele: In Nr. 259 alu fóiei din Clusiu „Magyar Polgár“ dela 9 Novembre a. c. au aparutu o notitia fórté caracteristica pentru dreptatea unгурésca si fórté trista pentru noi Romanii. Ea suna in traducere romanésca asia: „Gradinariulu lui Ludovicu Tisza (fratele ministrului-presiedinte) Sigmond Iosif „Fabián, a impuscatu pe Alesandru Girbenu locuitoriu din comun'a Cianu, care a mersu in gradin'a lui pentru ca se fure mere. Cu ocusiunea „processului ce avu locu in Turd'a gradinariulu „Fabián a fost achitatu, deórace n'a avutu intentiunea de a puscá pe acelu locuitoriu.“ Acest'a se poté ceti in numitulu numeru alu fóiei maghiare. Prin urmare unu capu de Romanu e adi mai puçinu pretiutu ca in timpurile barbare d'inainte de 1848 candu — se potea plati cu 9 fl! Cumu vine de gradinariulu lui Tisza Laszlo a fost achitatu pe simplulu cuventu, ca n'a avutu intentiunea de a impuscá pe acelu bietu Romanu? Cum de intr'unu statu „constitutiunalu“, „cultu“ si asianumitu „liberalu“ (in pressiuni) se poté aduce o asemenea sentintia intr'unu asemenea casu? Déca gradinariulu unguuru n'a avutu intentiune rea, de ce nu a fost condamnatu celu puçinu pentru negligentia? Asiu dori se 'mi respunda cineva, ca in Europ'a intréga unde se mai intempla asia ceva? — Suntemu in dreptu a asteptá ca iuristii romani din Turd'a se ne dé desluciri esacte in privint'a processului memoratu. Trebuie se se constate asemeni casuri inaintea luméi, ca se véda ce valóre practica are acea „egalitate de dreptu“ multu laudata, de care se bucura individulu romanu in acésta tíera.

(A facerea Bartha) Nu s'a adevéritu faim'a ca redactorulu fóiei „Ellenzék“ Bartha ar' fi muritu, din contra scirile mai noue spunu, ca se afla mai bine si ca acuma glumesce chiaru câte odata cu cunoscutii sei. Comisiunea mixta investigatória s'a constituitu in modulu urmatoriu: Presiedinte, comite Coloman Eszterházi, comite supremu; membrii: Ioane Biró, procuroru si Comanescu, jude instructoru; din partea militara unu

maioru, unu auditoru si unu locotenentu. Acést'a commissiune a tîenutu prim'a siedintia in cas'a comitatului la 17 l. c.

[Mortalitatea in Brasiovu.] De la 16 Octobre pîna la 5 Novembre inclusivu, au muritu in Brasiovu si in tîenutulu seu 103 persóne. Dintre aceste au fost 23 din cetate, 16 din Brasiovu-vechiu, 40 din sub. Scheiu, 18 din sub. Blumena, 2 au muritu in spitatulu civilu, 3 in Dêrste si 1 in Stupini. De versatu au muritu in cetate 14, in Brasiovu-vechiu 3, in Blumen'a 8, in sub. Scheiu 21 si in spitalulu civilu 1, cu totulu 47 persóne. Dintre aceste au fost in etate de 16 dile pîna la 5 ani 27, dela 6—15 ani 14, dela 16—17 ani 3, de 24 ani 1, de 34, 1, si de 73 ani 1 persóna.

[Producenții de tabacu] printr'o ordinatiune a ministrului de finance sunt provocati, a pachetá la espedarea de tabacuri, numai frundiile alese de tabacu, eara cotórele separat, càci la din-contra tabacurile mestecate cu cotóre se voru plati dupa tarif'a cotóreloru de tabacu.

[Bani falsi.] In Clusiu se afla in cerculatiune fórté multi florini falsi de metalu.

[Regularea Dambovitiei.] Dumineca, scrie „Roman.“, s'a celebratu cu mare pompa inaugurarea lucrariloru pentru rectificarea Dambovitiei. Serbarea s'a facutu langa fantan'a ferugínosa de pe calea Vacaresci. Unu numerosu concursu de poporatiune venise se iea parte la serbarea acestei dile, care va remané memorabila in analele Bucuresciloru. Pe la or'a 1 a sositu M. S. R. Domitorulu si, dupa ce a trecutú inaintea detasiamentului de garda civica, ce facea onorurile militare, a luatú locu in pavilionulu redicatu inadinsu pentru acést'a serbare; acolo s'a santitu ap'a, apoi d. primaru, d. Cariagdi, a rostitu unu discursu in care aretá insemnatatea ce are acést'a di pentru capitala; M. S. R. a bine-voitu a respunde, felicitandu pe primaru si consiliulu comunalu. Cu o lopata de argintu inadinsu facuta, M. S. R. a datu prim'a lovitura in pamentulu ce trebuia sapatu pentru noua albia a Dambovitiei. Urari lungi si caldurose au isbucitu din tóte partile si lucratorii ce erau insiruti pe malurile noiei alpii au inceputu a lucrá. M. S. R. impreuna cu invitatii s'au reintorsu in pavilionu, unde s'au redicatu toaste pentru MM. LL. RR. si pentru succesulu lucrariloru. Josu s'a intinsu o hora mandra si voiósa, care s'a prelungitu pîna dupa plecarea M. L. R.

[Scóla de telegrafia si posta pentru femeii.] Sambata, 1 Novembre, s'a deschisu in Bucuresci (calea Grivitei No. 37) prim'a scóla de telegrafia si posta pentru femeii, in conformitate cu dispositiunile prevediute de legi din anulu trecutú. Erau presinte aprópe 30 eleve cu parintii loru. Totu in aceeasi di s'a deschisu si la Iasi o astfelu de scóla.

[Diu'a de jertfa a Sultanulu.] Lumea mahometana va serbá Sambata viitória bairamulu Curbaan, intru aducerea aminte a jertfei lui Avram pe muntele Moriah. Sultanulu deci va merge in diu'a acést'a cu mare pompa la gíamie, pentru a jertfi dupa prescriptia Coranului doi miei albi. Mieii stau legati pe o masa, cu capulu intorsu spre Mecca. Sultanulu taie ambiloru miei gátulu, cu cuvintele: „Bismi Ellahi, Errahniani Errahimi!“ (In numele a totu milostivului si a totu bunului Dumnedieu!), ear' unu Imam (preot) prinde sangele intr'o césca de auru. Mieii sunt dusi apoi in palatu si gatiti pentru més'a imperatésca. Dupa aceea taie si ministrii si toti demnitarii Statului câte unu mielu. Si pentru cei doi fi ai Sultanului, Selim si Abdul Megir Effendi, cari in anulu acést'a inoscescu pe tatalu loru la gíamie, s'au cumperatu mieiu trebuintiosi pentru jertfa. „Resb. W.“

[Planetarulu Perini.] Diarulu „la Nature“ spune, cà vechele planetare construite in scopulu de a face se inteléga „de visu“ (din vedere) publiculu dispositiunea sistemului solaru si revolutiunile planetelor in giurulu sórelui, erau de unu mecanismu cam grosolanu si de natura a zapaci pe scolaru prin intocmirea prea visibila a stiughiiloru si a fireloru metalice destinate a dá o idea de miscarile astronomice. D. Perini, invetiátu astronomu italianu stabilitu de multu timpulu la Londra, a imaginatu unu nou planetaru, lipsitu de cea mai mare parte din defectele ce presintau aparatele anterióre de acelasi genu. O bolta in forma de cercu se ridica pe 11 stélpí de lemnu si forméza o sala de o forma speciala. Trebuie

se te pleci, cà se intri in acestu chioscu. O data intratu si instalatu, privindu tavanulu, vedi o bolta de unu albastru inchisu semauata de stele. Constelatiunile principale ale emisferului borealu sunt la locululu loru obicinuitu, si in giurulu basei boltei se citescu numele semneloru zodiacale. Suspendatu in inaltulu boltei printr'unu tubu strimtu sta unu globu opaling, luminatu pe din intru cu gazu: e Sórele. Planetele sunt atérnate de fire aprópe invisibile in giurulu Sórelui. Ele sunt figurate in proportiuni si la distantie relative atátu de esacte pe câtu e posibilu; fia care isi are inclinatiunea speciala in raportulu cu planulu orbitei sale. Diferitii sateliti sunt la locululu loru si Saturnu are cele doue inele ale sale. D. Perini, intorcéndu o cheia, pune totu sistemulu solaru in miscare, incetu séu mai rapede, dupa cum 'i place. Sórele se întorcé impregiuralu axei sale; planetele implinescu revolutiunea loru in giurulu Sórelui, fia-care in orbit'a sa eliptica, trasa circularu pe partii interiori ai boltei. Acést'a bolta e inalta de 3 metri aprópe de diametru la bas'a s'a. Prin rotagiuri ingenióse, pamentulu mare câtu o nuca, se întorcé in giurulu axei sale, totu indreptatu càtra aceeasi regiune a cerului. In acelasi modulu lun'a se invertesce in giurulu pamentului. Totu mecanismulu functionéza in camer'a asediata de asupra boltei, resorturi de orologeria face a se misca totulu. Printr'unu metodu fórté originalu inventatorulu imprime planetelorú miscarea loru eliptica; nu se aude nici celu mai micu sgomotu si mecanismulu Perini functionéza in linistea solemna ce caracteriséza miscarile corpuriloru ceresci. D. Perini, caruia entusiasmulu celu are pentru mecanica 'i a inspiratu acést'a opera, a lucratu la acestu planetaru diu'a si nóptea in timpulu de 7 ani si a spessatu 700 livre sterline (17,500 françi). Pamentulu singuru 'l-a constatu 40 livre (1000 fr.) Se póte imitá planetarulu séu dandu' tóte dimensiunile voite, de la inaltimea cupolei S-lui Paulu din Londra pîna la proportiunile cele mai mici. Aparatulu Perini este acum espusu la Londra. („Bin. Publ.“)

Revista bibliografica.

[Aritmetica.] „Tel. Rom.“ publica urmatoriu scrisóre cerculara subscrisa de vicariulu Pope'a si adresata càtra toti inspectorii districtuali ai scóleloru romane gr. or. din Archidieceasa:

„Consistoriulu archidieceasanu, censurandu prin o commissiune speciala cartea intitulata: Elemente de Aritmetica pentru incepetoriiu din scólele primare“, de profesorulu gimnasialu Pantelimonu Dim'a, a aflatu, cà aceasta carte intrunesce conditiunile unui manualu bunu de scóle in specialitatea computului, si de aceea si pêná la urmarea unui decisu sinodalu privitoriu la introducerea definitiva a ei in scólele nóstre poporale romane greco-orientale din archidieceasa Transilvaniei in întielesulu §-lui 122 p. 2 din statulu organicu, consistoriulu archidieceasanu o introduce in modu provisoriu si o recomanda tuturor invetiátoriloru dela scólele nóstre, cà manualu de scóla in rëndu cu celelalte manuale de aceasta specialitate.“

[Siematismulu] veneratului Cleru alu Archidiecesei Metropolitane greco-catolice a Alb'auliei si Fagarasilui pre anulu 1880. Blasiu, Tipografia Seminariului gr. cat.

[Calendarulu] pe anulu comunu dela Christosu 1881 intocmitu dupa gradurile si clim'a Ungariei si a Romaniei. Anulu alu 30-lea. Sibiiu, Editur'a si tipariulu tipografiei archidieceasane. Acestu calindariu contine si Siematismulu bisericeii ostodocse-orientale romane din Ungari'a si Transilvani'a.

[Calindariulu Bunului Economu] pe anulu comunu 1881 intocmitu de D. Comsi'a si Eugen Brote. Sibiiu Editur'a tipografiei Drotleff. Pretulu 45 cr. v, a. séu 1 leu u. Acestu calindariu contine pe langa Genealogia, conspectulu completu alu tîrguriloru e. t. c. si Articulu de lege XLV: 1880 despre procedur'a in cauzele de regularea posesiunei, de proportiune si de comassare. In partea economica contine mai multe tractate economice fórté folositoare cu ilustratiuni, impreuna cu tabelele economice: câtu se sémana pe unu hectaru? timpulu incoltirei si alu vegetatiunei la diversele plante agricole; tabela despre masinele agricole; Greutatea fructelorú; câtu timpulu pórtá animalele

agricole s. a. Apoi urméza o parte beletristica frumósa si in fine inserate pe vreo 14 pagine.

Nr. 10688/1880.

Concursu

Pentru ocuparea postulu vacantu de commissariu I la capitanatulu urbanu din locu, impreunatu cu unu salariu anualu de 600 fl. si 100 fl. bani de quartiru, eventualmente pentru ocuparea posturiloru ce ar' deveni vacante in urm'a ocuparei susucitatulu postu, se escrie prin aceasta concursu.

Doritorii pentru de a ocupá unulu din aceste posturi au de a documentá, cumca au absolvatu studiale din sciintiele juridice si de statu; acei doritori inse, cari pen'acum nu au servitu comunei urbane Brasiovu, au se documenteze pe langa susucimintitele recerintie si aceea, cumca densii nu au trecutú peste 40 de ani.

Petitiunile astufeliu instruite suntú de a se asterne subinsemnatulu magistratu celu multu pîna in 5 Decembre a. c. la 5 óre dupa prandiu.

Brasiovu 17 Novembre 1880.

1—3

Magistratulu urbanu.

AGRICOLA,

cassa de pastrare,

societate de actiunari in Brasiovu.

1. primesce depuneri de capitale spre fructificare;
2. dá bani inprumutu economiloru agricoli (de pamentu) apoi industriasiloru, in fine comerciantiloru pe obligatiuni asigurate, pe ipotece si cambie (politie);
3. iea in depositu harthii si efecte de valóre;
4. dá bani inprumutu pe harthii de valóre si producte agricole;
5. cumpera cupóne;
6. primesce incassarea de cambie si de alte valori;
7. presenta si liberéza cambii la cassele filialei bancei austro-ungare si a celorlalte institute de bani din piatia.
8. primesce in administrare fonduri;
9. esecuta comisióne pentru bursele interne si esterne.

1—2

Preturile piatiei

din 19 Novembre st. n. 1880.

	Hectolitru.	fl. cr.	Hectolitru.	fl. cr.
Granu	fruntea . . .	8.20	Mazerea . . .	5.60
	midiulocu . .	7.60	Lintea . . .	10.20
	de diosu . . .	7.—	Fasolea . . .	4.20
Mestecatu	. . . . .	6.—	Cartofi . . .	1.—
	. . . . .	5.60	Sementia de inu .	11.—
Secara	frumósa . . .	5.50	„ de cânepa . .	4.—
	de midiulocu	5.50	„	1 Chilo. fl. cr.
Ordiulu	frumosu . . .	3.90	Carne de vita . .	—48
	de midiulocu	3.60	„ de rimatoriu .	—48
Ovesulu	frumosu . . .	2.10	„ de berbece . .	—28
	de midiulocu	2.—		
Porumbulu . . .		3.40	100 Chilo. fl. cr.	
Meiu		4.25	Seu de vita prospetu .	—35
Hrisca		—.—	„ „ „ topitu . . .	—48

Cursulu la burs'a de Vien'a

din 19 Novembre st. n. 1880.

Rent'a de auru ungara	107.50	Imprumutulu cu premiu ung.	109.59
Imprumutulu cailoru ferate ungare	123 —	Losurile p. regularea Tisei si a Segedin.	106.30
Amortisarea datoriei cailoru ferate de ostu ung. (I-a emissiune)	81.—	Rent'a de harthia aust.	72.25
dto. (II-a emissiune)	97.50	„ de argintu „	73.30
dto. (III-a emissiune)	84.50	„ de auru „	86.80
Bonuri rurale ungare	97.90	Losurile din 1860	131.60
dto. cu cl. de sortare	96.50	Actiunile bancei austro-ungare	819.—
Bonuri rurale Banat-Timis.	95.25	„ bancei de creditu ungare	254.50
dto. cu cl. de sortare	94.50	„ bancei de creditu austriace	285.50
Bonuri rurale transilvane	94.75	Argintulu in marfuri	—
„ croato-slav.	96.50	Galbini imperatésca	5.61
Despagubirea p. dijm'a de vinu ung.	94.50	Napoleon'd'eri	9.37
		Marcu 100 imp. germ.	58.—
		Londr'a	117.50

Editoru: Iacobu Muresianu.

Redactoru responsabilu: Dr. Aurel Muresianu.

Tipografia: Ioanu Gótt si fiu Henricu.